

УДК 332

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Саєнко П.О.

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS AS TO THE CONDUCTING OF MONITORING IMPLEMENTATION OF THE DEVELOPMENT STRATEGY OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITY

Saenko P.O.

У статті доведено необхідність проведення моніторингу реалізації Стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади за трьома методиками, в залежності від наявності показників, які мають бути проаналізовані (порівняні) та в залежності від наявності інформації, яка може бути використана. Визначено, що цей аспект регулюється державою шляхом затвердження відповідних постанов та наказів.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, методика, стратегія, моніторинг.

Поставника проблеми. Процес децентралізації влади, що розпочався в Україні у 2014 році, призвів до створення в об'єднаних територіальних громадах (далі ОТГ). Спроможні громади повинні стати базовим елементом ефективної системи влади в Україні. У більш широкому контексті громада повинна ефективно відповідати зовнішнім викликам, таким як глобалізація економіки, підвищення мобільності трудових ресурсів та пов'язаний з цим ріст безробіття, посилення міжнародної конкуренції за інвестиції та розвиткові ресурси. Відповіддю на ці та деякі інші виклики може стати перспективне (середньо- та довгострокове) планування ОТГ.

Залучення широкого кола громадян до створення середньо- та довгострокового плану розвитку ОТГ дозволяє, окрім вирішення насущних проблем громади, ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення цих проблем, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому усіх активних та зацікавлених представників громади.

Розроблена таким чином стратегія відображає інтереси усіх громадян, а тому сприймається громадою як «своя». Створений разом з громадою Стратегічний план незалежно від особистісних якостей ке-

рівників, або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання соціально активних громадян – патріотів своєї громади.

Реалізація стратегії відбувається через виконання плану реалізації, містить проекти і програми, які входять до складу оперативних цілей і, нарешті – досягнення стратегічних цілей та бачення розвитку. Оцінка результативності реалізації стратегії здійснюється за допомогою моніторингу, який також має особливості щодо проведення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні, серед вчених іде дискусія, щодо визначення найбільш оптимального методичного підходу до проведення моніторингу. Серед фахівців, які вивчають це питання слід відзначити Заблудську І.В., Карлову О.А., Бондаренко І.В., Зеленого Б.І. та інших [1-3]. Проте слід зауважити, що це питання також регулюється з боку держави.

Метою статті є обґрунтування організаційно-методичних рекомендацій щодо проведення моніторингу реалізації стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади.

Результати досліджень. Основними завданнями під час проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації планів заходів є визначення стану їх виконання через відстеження стану та оцінювання результативності виконання програм і проектів регіонального розвитку та їх впливу на соціально-економічний розвиток регіонів.

Проведення моніторингу реалізації Стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади починається з наказу голови об'єднаної територіальної громади про створення робочої групи (та відповідального), до якої входять співробітники громади (керівники департаментів, відділів,), а саме фахівці з питань економіки та права, а також експерти, що за-

прошуються за бажанням ОТГ та самих експертів. Бажано, щоб експерти були науковцями і фахівцями з питань регіональної економіки. Також слід визначити порядок внесення, перевірки та оприлюднення результатів проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональної стратегії і плану заходів на своїх офіційних веб-сайтах. Отже, етапи процесу організації та проведення моніторингу реалізації стратегії (стратегічного плану) розвитку ОТГ подано на рис.

Після створення робочої групи, юристом визначаються чинні нормативно-правові акти, які регулюють питання проведення моніторингу реалізації Стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади. До яких станом на 1.05.2017 року відносять:

1. Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (Наказ № 79 від 31.03.2016 Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України) [4];

2. Постанова КМУ від 5 серпня 2015 р. № 558 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 роки» [5].

3. Наказ Мінрегіону від 30.03.2016 № 75 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади» [6]

Проте, слід зауважити, що основна ідея моніторингу це порівняння фактичних значень індикаторів (показників) їх запланованими значенням.

Щодо Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації то моніторинг проводиться за допомогою поданих щоквартальних звітів про результати реалізації проектів регіонального розвитку, визначених планом заходів, за відповідний період або за допомогою щорічного підсумкового звіту про результати проведення моніторингу виконання плану заходів за відповідний період [4].

Підсумковий звіт складається на основі даних оперативних звітів та порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності

виконання планів заходів з їх прогнозованим значенням.

Звіт з оцінки результативності складається на основі даних звіту про результати моніторингу і передбачає оцінку досягнення цілей стратегій розвитку ОТГ шляхом порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання плану заходів з їх прогнозованим значенням.

Звіт з оцінки результативності має включати:

опис проектів розвитку, які включені до програм, з оцінкою їх впливу на соціально-економічний розвиток ОТГ;

аналітичний звіт щодо:

стану фінансування проектів розвитку з описом запланованих та фактичних джерел і обсягів фінансування у відповідному періоді;

результатів реалізації проектів розвитку та порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності реалізації плану заходів з їх прогнозованим значенням у відповідному періоді;

проблемних питань, зовнішніх та внутрішніх факторів, що мали вплив на виконання плану заходів (з поясненням причини виникнення проблемних питань та пропозицій щодо шляхів їх вирішення);

висновки та пропозиції щодо: впливу реалізації проектів розвитку на динаміку основних показників соціально-економічного розвитку ОТГ;

доцільності продовження виконання проектів розвитку; включення додаткових проектів розвитку;

уточнення індикаторів (показників) оцінки результативності реалізації плану заходів, обсягів і джерел фінансування, переліку виконавців, строків виконання.

Методика визначення та порівняння основних показників реалізації стратегії розвитку передбачає проведення моніторингу із залученням показників з Постанови КМУ від 5 серпня 2015 р. № 558 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 роки». У таблиця 1 подано перелік показників для проведення моніторингу реалізації стратегії ОТГ, на прикладі Білокуракинської ОТГ [5].

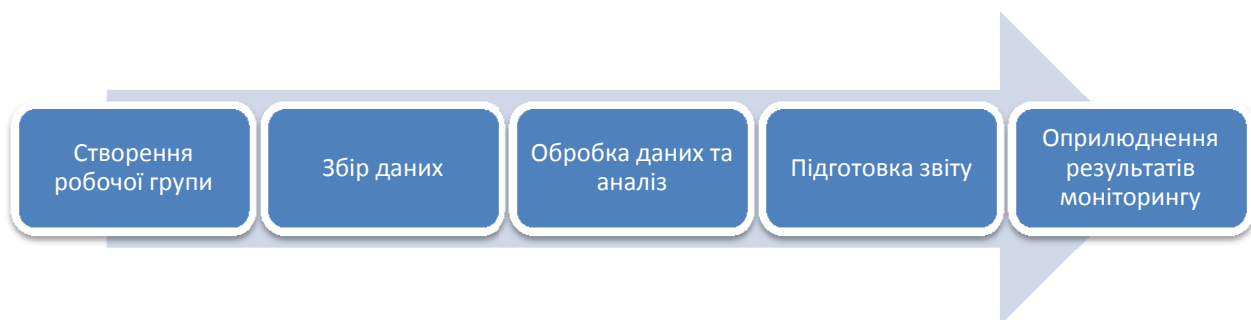

Рис. Етапи процесу організації та проведення моніторингу реалізації стратегії розвитку ОТГ

Таблиця 1

Основні показники реалізації стратегії розвитку

Білокуракинської ОТГ (%) Показники у відсотках до попереднього року	2017 рік		
	Реальний	Оптимістичний	Песимістичний
Індекс валового внутрішнього продукту	102,3	103,5	101
Індекс споживчих цін у середньому за рік	111,5	110,4	112,6
Індекс цін виробників продукції	109,8	108,5	111,1
Середньомісячна номінальна заробітна плата	102,2	103,7	100,7
Рівень безробіття населення	9,7	9,2	10,2
Продуктивність праці	100,95	101,8	100,1

Таблиця 2

Орієнтовний перелік показників оцінки розвитку об'єднаної територіальної громади

1	Найменування показника	Одиниця виміру
2	3	
I	Демографічна ситуація	
1	Чисельність постійного населення	осіб
2	Чисельність постійного населення віком 16 - 59 років	осіб
3	Кількість дітей віком до 16 років	осіб
4	Демографічне навантаження на 1000 осіб працездатного віку	%
5	Природний приріст (скорочення) населення	осіб
6	Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення (на 1000 осіб наявного сільського населення)	проміле
7	Внутрішня міграція населення в межах населених пунктів об'єднаної територіальної громади	осіб
II	Економічна ефективність	
1	Обсяг капітальних інвестицій на 1 особу	грн.
	у тому числі за рахунок коштів державного бюджету	грн.
	у тому числі за рахунок коштів обласного бюджету	грн.
	у тому числі за рахунок коштів бюджету об'єднаної територіальної громади	грн.
2	Кількість підприємств малого та середнього бізнесу на 1000 осіб наявного населення	одиниць
3	Кількість кооперативів на 1000 осіб наявного населення	одиниць
	у тому числі:	
	обслуговуючих сільськогосподарських	
	виробничих сільськогосподарських	
	споживчих	
4	Протяжність побудованих у звітному році доріг з твердим покриттям місцевого значення	км
5	Кількість проектів регіонального розвитку, що реалізуються на території об'єднаної громади у тому числі за рахунок:	одиниць
6	коштів державного фонду регіонального розвитку	
	коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад	
	інших джерел	
7	Обсяг фінансування проектів регіонального розвитку, що реалізуються на території об'єднаної громади	грн.
	за рахунок державного бюджету	
	за рахунок місцевого бюджету	
	за рахунок інших джерел	%
III	Фінансова самодостатність	
1	Доходи загального фонду бюджету об'єднаної територіальної громади (без трансфертів) на 1 ос	грн.
2	Капітальні видатки бюджету об'єднаної територіальної громади (без трансфертів) на 1 особу	грн.
3	Частка базової дотації в доходах загального фонду бюджету об'єднаної територіальної громади (без урахування субвенцій)	%
4	Частка видатків бюджету розвитку в загальному обсязі видатків об'єднаної територіальної громади (без урахування власних надходжень бюджетних установ)	%
5	Обсяг надходжень до бюджету об'єднаної територіальної громади від сплати податку на доходи фізичних осіб на 1 особу	грн.
6	Обсяг надходжень до бюджету об'єднаної територіальної громади від плати за землю на 1 ос.	грн.
7	Обсяг надходжень до бюджету об'єднаної територіальної громади від сплати єдиного податку на 1 особу	грн.
8	Обсяг надходжень до бюджету об'єднаної територіальної громади від сплати акцизного податку на 1 особу	грн.
9	Обсяг надходжень до бюджету об'єднаної територіальної громади від сплати податку на нерухоме майно на 1 особу	грн.

Продовження табл. 2

1	2	3
IV	Якість та доступність публічних послуг	
1.	Частка домогосподарств, що мають доступ до фіксованої широкопasmової мережі Інтернет, у загальній кількості домогосподарств об'єднаної територіальної громади	%
2.	Забезпеченість населення лікарями загальної практики - сімейними лікарями на 1000 осіб наявного населення на кінець року	осіб
3.	Середня наповнюваність групи дошкільного навчального закладу об'єднаної територіальної громади	осіб
4.	Частка дітей дошкільного віку охоплена дошкільними навчальними закладами, у загальній кількості дітей дошкільного віку	%
5.	Середня наповнюваність класів загальноосвітньої школи об'єднаної територіальної громади	осіб
6.	Частка дітей, для яких організовано підвезення до місця навчання і додому, у загальній кількості учнів, які того потребують	%
7.	Частка дітей, охоплених позашкільною освітою, у загальній кількості дітей шкільного віку	%
8.	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з іноземної мови 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з іноземної мови	%
9.	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з української мови 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з української мови	%
10.	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з математики 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з математики	%
V	Створення комфортних умов для життя	
1.	Частка домогосподарств, забезпечених централізованим водопостачанням, у загальній кількості домогосподарств об'єднаної територіальної громади	%
2.	Частка домогосподарств, забезпечених централізованим водовідведенням, у загальній кількості домогосподарств об'єднаної територіальної громади	%
3.	Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності в житловому секторі за рахунок коштів державного бюджету (у тому числі із співфінансуванням з місцевих бюджетів), у загальній кількості домогосподарств об'єднаної територіальної громади	%
4.	Частка населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів об'єднаної територіальної громади	%
5.	Частка населених пунктів, які уклали договори з обслуговуючими організаціями на вивезення твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів об'єднаної територіальної громади	%

Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогностичних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади передбачають, що проведення моніторингу та оцінки стану виконання стратегії доречно проводити щороку [6].

За результатами моніторингу виконавчому комітету доцільно готувати узагальнений звіт і подавати його на розгляд відповідної ради.

Звіт може містити інформацію про:

результативність реалізації завдань і заходів плану;

стан впровадження проектів розвитку об'єднаної територіальної громади;

заплановані та фактичні обсяги і джерела фінансування плану;

досягнення індикаторів (показників) результативності реалізації стратегії: фактичний результат у порівнянні з його прогнозованим значенням у звітному періоді;

аналіз динаміки показників соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади, здійснений з урахуванням орієнтовного переліку показників соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади, таблиця 2;

висновки і пропозиції стосовно доцільності продовження тих чи інших заходів, включення додаткових заходів, уточнення показників, обсягів і джерел фінансування, виконавців, строків виконання окремих заходів тощо

Заключний звіт може містити інформацію про: оцінку досягнення цілей та пріоритетів розвитку об'єднаної територіальної громади; стан реалізації завдань і заходів, проектів розвитку об'єднаної територіальної громади; оцінку рівня виконання запланованих індикаторів (показників) результативності; причини невиконання або недосягнення очікуваних результатів; висновки та пропозиції.

Висновки. Таким чином, моніторинг реалізації Стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади може здійснюватися за трьома методиками, в залежності від наявності показників, які мають бути проаналізовані (порівняні) та в залежності від наявності інформації, яка може бути використана. Якщо можна, то доречно проводити за усіма трьома методика одночасно задля отримання ґрунтовних та якісних висновків.

Література

1. Заблодська І.В. Методика проведення наукового дослідження за темою «Економіко-правове забезпечення розвитку новоутворених територіальних громад» / І.В. Заблодська, О.П. Саєнко, О.А. Карлова, Д.В. Заблодська // Економіка та право. – №1 (47) – С. 23-29
2. Бондаренко І. Проблеми функціонування спільної власності територіальної громади / І. Бондаренко // Юридичний вісник - 2012 – №1 – С. 47-51
3. Об'єднання громад: від ініціативи до ефективної діяльності. / Упорядник: Богдан Зелений. – Львів, 2016. – 288 с.
4. Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (Наказ № 79 від 31.03.2016 Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України). [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#n13>
5. Постанова КМУ від 5 серпня 2015 р. № 558 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 роки» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/558-2015-p>
6. Наказ Мінрегіону від 30.03.2016 № 75 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади» [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.minregion.gov.ua/?s=3.%09НАКАЗ+N+75+від+30.03.2016+>

References

1. Zablods'ka I.V. Metodyka provedennia naukovoho doslidzhennia za temoiu «Ekonomiko-pravove zabezpechennia rozvytku novoutvorenykh terytorial'nykh hromad» / I.V. Zablods'ka, O.P. Saenko, O.A. Karlova, D.V. Zablods'ka // Ekonomika ta pravo. – №1 (47) – S. 23-29
2. Bondarenko I. Problemy funktsionuvannia spil'noi vlasnosti terytorial'noi hromady / I. Bondarenko // Yurydychnyj visnyk - 2012 – №1 – S. 47-51
3. Ob'iednannia hromad: vid initsiatyvy do efektyvnoi diial'nosti. / Uporiadnyk: Bohdan Zelenyj. – L'viv, 2016. – 288 s.
4. Metodyka rozroblennia, provedennia monitorynhu ta otsinky rezul'tatyvnosti realizatsii rehional'nykh stratehij rozvytku ta planiv zakhodiv z ikh realizatsii (Nakaz № 79 vid 31.03.2016 Ministerstva rehional'noho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunal'noho hospodarstva Ukrainy). [Elektronnyj resurs] - Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#n13>

5. Postanova KМУ vid 5 serpnia 2015 r. № 558 «Pro skhvalennia Prohnozu ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrainy na 2016 rik ta osnovnykh makropokaznykiv ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrainy na 2017–2019 roky» [Elektronnyj resurs] - Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/558-2015-p>
6. Nakaz Minrehionu vid 30.03.2016 № 75 «Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsij schodo formuvannia i realizatsii prohnoznykh ta prohram-nykh dokumentiv sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku ob'iednanoi terytorial'noi hromady» [Elektron-nyj resurs] - Rezhym dostupu <http://www.minregion.gov.ua/?s=3.%09NAKAZ+N+75+vid+30.03.2016+>

Саєнко П.А. Организационно-методические рекомендации по проведению мониторинга реализации стратегии развития объединенной территориальной общины.

В статье доказана необходимость проведения мониторинга реализации Стратегии развития объединенной территориальной общины по трем методикам, в зависимости от наличия показателей, которые должны быть проанализированы (сопоставлены) и в зависимости от наличия информации, которая может быть использована. Определено, что этот аспект регулируется государством путем принятия соответствующих постановлений и приказов.

Ключевые слова: объединенная территориальная община, методика, стратегия, мониторинг.

Saenko P. O. Organizational and methodical recommendations as to the conducting of monitoring implementation of the development strategy of the united territorial community

In the article the necessity of monitoring implementation of the development strategy of the united territorial community according to three methods is proved, depending on the availability of indicators that should be analyzed (comparable) and depending on the availability of information that can be used. It is determined that this aspect is regulated by the state through the adoption of appropriate decisions and orders.

Keywords: united territorial community, method, strategy, monitoring

Саєнко П.О. – здобувач Інституту економіко-правових досліджень НАН України (м. Северодонецьк) saenko@ukr.net

Рецензент: д.е.н., професор **Заблодська І.В.**

Стаття подана 16.01.2017.